

Άτσεσον, Σωσσίδης και «χαμένες ευκαιρίες»: Η παραγωγή και ιδεολογική χρήση ενός μύθου

Μέρος Πρώτο

Στην κυριακάτικη έκδοση του ελλαδικού *Βήματος* (27 Ιανουαρίου 2002) δημοσιεύτηκε άρθρο του Ι.Ν. Σωσσίδη, πρέσβη της Ελλάδος ε.τ., με τον τίτλο «Η αλήθεια για το σχέδιο Άτσεσον». Ο κ. Σωσσίδης, διπλωματικός σύμβουλος του τότε πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου μετείχε στις συνομιλίες της Γενεύης (1964) όπου ο εκπρόσωπος του Αμερικανού προέδρου Τζόνσον, πρώην υπουργός Εξωτερικών Ντην Άτσεσον, προετοίμασε μια σειρά από προτάσεις/σχέδια για το Κυπριακό, γνωστά ως «Σχέδιο Άτσεσον».

Το άρθρο του κ. Σωσσίδη, προλογίζεται με θετικό σχολιασμό από το *Βήμα*, το οποίο του αφιερώνει δύο σελίδες, ένδειξη αν όχι απόδειξη ότι η εφημερίδα συμμερίζεται τις απόψεις του κ. Σωσσίδη που ακολουθούν. Επίσης το *Βήμα* πληροφορεί τους αναγνώστες κάτω από τον υπέρτιτλο «Αποκάλυψη», ότι «Για πρώτη φορά στην Ελλάδα δημοσιοποιούνται οι αμερικανικές προτάσεις για την Κύπρο». Οι προτάσεις αυτές κατά το *Βήμα* παρατίθενται στην απόρρητη επιστολή που στάλθηκε από τη Γενεύη με

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Μάριος Α. Ευρυδιάδης διδάσκει διεθνείς σχέσεις στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Παντείου Πανεπιστημίου.

ημερομηνία 20 Αυγούστου 1964 από τον Άτσεσον προς τον Έλληνα πρωθυπουργό. Κατά το *Βήμα* και τον κ. Σωσσίδη, η επιστολή δημοσιοποιείται για πρώτη φορά και προφανώς προέρχεται από το αρχείο του κ. Σωσσίδη.

Το άρθρο του κ. Σωσσίδη γράφτηκε με αφορμή και προς απάντηση μονόστηλου άρθρου του κ. Πατρόκλου Σταύρου στο *Βήμα* (13.1.2002) στο οποίο, μεταξύ άλλων, ο κ. Σταύρου υποστήριξε ότι το Σχέδιο Άτσεσον ήταν διχοτομικό και για να το αποδεχτούν οι Τούρκοι απαιτούσαν, επιπρόσθετα, εδαφικές παραχωρήσεις και από την Ελλάδα.

Αναφορικά με τα παραπάνω, καταθέτω τα εξής: η συγκεκριμένη επιστολή Άτσεσον, της 20ής Αυγούστου 1964, βρίσκεται δημοσιευμένη εδώ και τριάντα ολόκληρα χρόνια (σελίδες 341-42) στο συλλογικό έργο των Α.Γ. Εύδη, Σ. Λιναρδάτου, Κ. Χατζηαργύρη, *Ο Μακάριος και οι Σύμμαχοί του* (Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 2η Έκδοση Επηυξημένη, 1972). Στις επόμενες δύο σελίδες, όποιος ενδιαφέρεται μπορεί να διαβάσει και την απαντητική επιστολή του Έλληνα πρωθυπουργού προς τον Άτσεσον με ημερομηνία 22 Αυγούστου 1964.

Στην απάντησή του ο Παπανδρέου γνωστοποιεί στον Άτσεσον ότι «Η Ελλάς δέχεται να υποστηρίξει την ιδέα μιας τουρκικής βάσης, έστω κι αν δεν συμφωνεί σε τούτο ο αρχιεπίσκοπος και ίσως να μπορέσει να πείσει τη μεγάλη πλειονότητα του λαού της Κύπρου να την αποδεχτεί, αρκεί να είναι περιορισμένη η έκταση της βάσης. Εφόσον, π.χ. αντιστοιχεί στην έκταση των βρετανικών βάσεων στην Κύπρο». Η επιστολή Παπανδρέου είναι το μόνο αυθεντικό ντοκουμέντο που εκφράζει τον Έλληνα πρωθυπουργό και κανείς άλλος δεν μπορεί να τον ερμηνεύει ή να βάζει λόγια στο στόμα του. Επιπλέον, η επιστολή κάθε άλλο παρά απορριπτική ήταν και γι' αυτό ο Άτσεσον συνέχισε να διαπραγματεύεται με τους Τούρκους στη Γενεύη μετά την 22α Αυγούστου και μέχρι τις 27 του μήνα.

Οι Τούρκοι βέβαια ποτέ δεν αποδέχτηκαν καμιά από τις τροποποιημένες προτάσεις/σχέδια του Άτσεσον διότι εξαρχής απαιτούσαν κυριαρχικά δικαιώματα που συνεπάγοντο βέβαια και την βίαιη μετακίνηση πληθυσμών στην Κύπρο. Στο βιβλίο των Edward Weintal και Charles Bartlett, *Facing the Brink* (New York: Charles Scribner's Sons, 1967) σελίδα 221, υπάρχει και η τουρκική απάντηση προς τον κ. Άτσεσον. Φέρει ημερομηνία 28 Αυγούστου 1964 και υπογράφεται από τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών Feridun Cemal Erkin. Στην επιστολή του, ο κ. Erkin γνωστοποιεί στον κ. Άτσεσον ότι «the latest proposals that you put forward on behalf of the United States government for a solution of the Cyprus problem have been found totally unacceptable by the Turkish government...I have stated to you unequivocally our position in our talk yesterday. I would like now

to confirm most emphatically that your latest proposals based on the precarious foundation of a lease arrangement are unacceptable to the Turkish government and that our decision in this respect is irreversible».

Καταθέτω τα παραπάνω για την ιστορία, σχεδόν ασχολίαστα. Όμως το κείμενο που ακολουθεί (Μέρος Δεύτερο) εκφράζει τις δικές μου απόψεις γύρω από τη μυθολογία των «χαμένων ευκαιριών» για το Κυπριακό που επικεντρώνονται κυρίως στο Σχέδιο Acheson. Θέλω να πιστεύω ότι η συμβολή μου αυτή βοηθά τουλάχιστον μερικούς να μην δέχονται άκριτα, ατεκμηρίωτα και αβασάνιστα την επιχειρηματολογία περί «χαμένων ευκαιριών» στο Κυπριακό, όπως συμβαίνει με την περίπτωση του Σχεδίου Άτσεσον. Οι παραπλανητικοί τρόποι και μεθοδεύσεις των θιασωτών της θεωρίας των «χαμένων ευκαιριών» είναι προφανείς. Τα ιστορικά γεγονότα ερμηνεύονται ή μάλλον παρερμηνεύονται για να νομιμοποιήσουν ή να απονομιμοποιήσουν σημερινές πολιτικές. Ο μύθος των «χαμένων ευκαιριών» και της «υπερβολής που εκμηδενίζει στην αναζήτηση των εθνικών δικαιών» λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός νομιμοποίησης της πολιτικής της παραχώρησης και του ενδοτισμού. Οι «χαμένες ευκαιρίες» υπάρχουν αλλά δεν ανήκουν στις διεκδικητικές πολιτικές του παρελθόντος, ανήκουν στις παραχωρητικές πολιτικές του παρόντος. Θέλουν τα άτομα αυτά να επηρεάσουν το μέλλον και να επιβάλουν στο λαό το αίσθημα της μοιρολατρίας και του συνδρόμου του «σφάξε με αγά μου, ν' αγιάσω», μια φιλοσοφία που πιθανόν χαρακτηρίζει δικές τους προσωπικές και επαγγελματικές επιλογές.

Μέρος Δεύτερο

Στα τέλη Ιουνίου 1964 ο Πρόεδρος των Η.Π.Α., Lyndon Johnson, κάλεσε στην Ουάσιγκτον τους πρωθυπουργούς Ελλάδας και Τουρκίας, Γεώργιο Παπανδρέου και Ισμέτ Ινονού με σκοπό να τους φέρει σε άμεση επαφή, να προεδρεύσει εν ανάγκη και της συνάντησής τους (στο πρότυπο των κατοπινών συναντήσεων τύπου Camp David) ώστε να συμφωνηθεί μια μόνη, δηλαδή διχοτομική λύση στην Κύπρο. (Η λύση που πρότεινε ο Johnson θα καταργούσε το κυπριακό κράτος ενσωματώνοντας τα εδάφη του στην Ελλάδα και την Τουρκία. Η πραγμάτωση του σχεδίου αυτού συνεπαγόταν επίσης και βίαιη μετακίνηση πληθυσμών - εθνική εκκαθάριση που στην περίπτωση των Ελληνοκυπρίων θα υλοποιούσαν, υπό νατοϊκές οδηγίες, η Ελλάδα και τα ελληνικά στρατεύματα που ευρίσκοντο στην Κύπρο. Επιπλέον, η Ελλάδα θα έκανε εδαφικές παραχωρήσεις στην Τουρκία στο Αιγαίο-Καστελλόριζο- και τροποποιήσεις υπέρ της Τουρκίας, στα σύνορα της Δ. Θράκης).

Ο Έλληνας πρωθυπουργός αρνήθηκε κατ' ιδίαν συνάντηση με τον Ινονι. Στον δε πρόεδρο Johnson γνωστοποίησε ότι δεν υπήρχε περίπτωση παραχώρησης ελληνικού εδάφους στην Τουρκία και ότι στο ζήτημα της Κύπρου ακόμη και εάν ο ίδιος αποδεχόταν διχοτομική λύση, η επικύρωσή της από το ελληνικό Κοινοβούλιο θα ήταν αδύνατη. Σε μια τέτοια περίπτωση, του απάντησε ο Johnson, η Αμερική θα προβληματιζόταν για το κατά πόσον θα συνέχιζε να παραχωρεί στρατιωτική βοήθεια προς την Ελλάδα στο πλαίσιο του NATO. Τότε και η Ελλάδα, ανταπάντησε ο Παπανδρέου, θα προβληματιζόταν ως προς την ορθότητα της παραμονής της στο NATO. Φανερά ενοχλημένος ο Johnson του είπε επί λέξει: «Ίσως η Ελλάδα θα πρέπει τότε να προβληματιστεί ως προς το λόγο ύπαρξης ενός Κοινοβουλίου που δεν είναι σε θέση να λάβει σωστές αποφάσεις».

Ο Παπανδρέου έφυγε από το Λευκό Οίκο ανήσυχος, γεγονός που εκμυστηρεύτηκε στον τότε Έλληνα πρέσβη στην Ουάσιγκτον, Αλέκο Μάτσα. Η ατμόσφαιρα με τον Johnson δεν υπήρξε φιλική παρά το γεγονός ότι ο Έλληνας πρωθυπουργός δέχτηκε εναλλακτική αμερικανική πρόταση να συναντηθούν στη Γενεύη Έλληνες και Τούρκοι διαπραγματευτές για έμμεσες συνομιλίες με μεσολαβητή εκπρόσωπο του Ο.Η.Ε. για το Κυπριακό. Δέχθηκε, επίσης, ο Έλληνας πρωθυπουργός την παρουσία υψηλά ιστάμενου Αμερικανού εκπροσώπου του Johnson και τη μη παρουσία κυπριακής αντιπροσωπίας.

Ο υψηλά ιστάμενος εκπρόσωπος του Johnson δεν ήταν άλλος από τον πρώην υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α. επί Προεδρίας Truman, Dean Acheson, που την περίοδο εκείνη ασκούσε δικηγορικά καθήκοντα. Ο Acheson ήταν χωρίς υπερβολή ο πιο ακριβοπληρωμένος δικηγόρος στην Ουάσιγκτον για τον απλούστατο λόγο ότι θεωρείτο ότι ασκούσε υπέρμετρη επιρροή στις κυβερνητικές αποφάσεις και στα δρώμενα της Ουάσιγκτον. Και ακριβώς για το λόγο αυτό, και βάσει σύστασης από το Robert Kennedy, η ελληνική κυβέρνηση μέσω της πρεσβείας της στην Ουάσιγκτον μίσθωσε τον Acheson ώστε να την βοηθήσει να επηρεάσει την αμερικανική κυβέρνηση σχετικά με το Κυπριακό.

Ο Acheson, όμως, σε συνεργασία κυρίως με τον υφυπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α., George Ball (που μόλις λίγους μήνες πριν είχε γυρίσει από την Κύπρο πνέοντας μένεα κατά του προέδρου Μακαρίου που αρνήθηκε ν' αποδεχτεί το σχέδιο Sandys-Ball που προνοούσε τουρκο-αγγλο-ελληνική επικυριαρχία στην Κύπρο), παρήγαγε το περιβόητο Σχέδιο Acheson. Το Σχέδιο Acheson είχε πολλές εκφάνσεις και τροποποιήσεις, πέντε-έξι, μέχρι ίσως και οκτώ. Η ουσία του, όμως, ήταν μια: κατάργηση της κυπριακής κρατικής οντότητας και ενσωμάτωση του μεγαλύτερου μέρους του νησιού στην Ελλάδα και του υπολοίπου στην Τουρκία. Ευφυστάτα,

και έχοντας πλήρη επίγνωση της τάσης των Ελλήνων να εστιάζονται στην επίφαση και όχι στην ουσία των πραγμάτων, οι Αμερικανοί ονόμασαν το σχέδιο τους «διπλή ένωση» και όχι διχοτόμηση.

Στην πρώτη του έκδοση το Σχέδιο Acheson εμπεριείχε και ένα επιπρόσθετο στοιχείο. Παραχωρούσε κυρίαρχο ελληνικό έδαφος, το νησί Καστελλόριζο, στην Τουρκία. Τα πλείστα από τα παραπάνω στοιχεία προέρχονται από το σχεδόν άγνωστο, ακόμη και για τους ιστορικούς της εποχής, βιβλιο-ντοκουμέντο του Philip Deane (Γεράσιμου Τσιγάντε), *I Should Have Died*.¹ Την περίοδο αυτή ανατέθηκε στον Τσιγάντε από την κυβέρνηση Παπανδρέου η προώθηση των ελληνικών θέσεων για το Κυπριακό στην Ουάσιγκτον. Ήταν ο Τσιγάντες που μίσθωσε τις υπηρεσίες του Acheson και του δικηγόρου του οίκου.

Το πιο σημαντικό, όμως, στοιχείο στο βιβλίο του Τσιγάντε είναι η συνταρακτική συνομιλία-μαρτυρία του πρέσβη Μάτσα με τον πρόεδρο Johnson. Ο τελευταίος, αφού αναχώρησε ο Παπανδρέου για Αθήνα, κάλεσε τον Μάτσα για να τον ενημερώσει (αλλά προφανώς να εξασκήσει επιπλέον πίεση) ώστε να ενημερώσει και αυτός με τη σειρά του το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών ως προς το περιεχόμενο και τους όρους του Σχεδίου Acheson. Αφού άκουσε τον Αμερικανό πρόεδρο, ο καθ' όλα ευγενέστατος πρέσβης πληροφόρησε τον Johnson ότι όπως ακριβώς του είπε και ο Παπανδρέου, ένα τέτοιο σχέδιο δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό από κανένα ελληνικό Κοινοβούλιο. Και συνέχισε, λέγοντας ότι «επιπλέον το ελληνικό σύνταγμα απαγορεύει ρητά σε οποιαδήποτε κυβέρνηση να παραχωρήσει ελληνικό νησί». Ένας εκνευρισμένος Johnson απάντησε στον Μάτσα ως εξής: «Then listen to me, Mr Ambassador, fuck your Parliament and your Constitution. America is an elephant. Cyprus is a flea. Greece is a flea. If those two fleas continue itching the elephant, they may just get whacked by the elephant's trunk, whacked good». Στις διαμαρτυρίες του Μάτσα ότι σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα ο πρωθυπουργός πρέπει να σέβεται το Κοινοβούλιο και τις αποφάσεις του, ο Johnson συνέχισε το υβρεολόγιο. «We pay a lot of good American dollars to the Greeks Mr Ambassador. If your Prime Minister gives me talk about Democracy, Parliament, Constitution, he, his Democracy and his Constitution, may not

1 Το βιβλίο του Τσιγάντε κυκλοφόρησε το 1977 από τον εκδοτικό Atheneum της Νέας Υόρκης. Ο Τσιγάντες, διακεκριμένος δημοσιογράφος και γόνος της γνωστής ηρωικής οικογένειας, που συνελήφθη και βασανίστηκε στον Πόλεμο της Κορέας, είναι γνωστός με το δημοσιογραφικό όνομα Philip Deane. Το μέρος του βιβλίου του που αφορά στην Ελλάδα, πέρα από το Κυπριακό παρουσιάζει με ανατριχιαστικό τρόπο την όλη φασιστική ιδεολογία του παλατιού (με ειδική αναφορά στον κ. Πιπινέλη), των αντιδραστικών δυνάμεων στην Ελλάδα και των αμερικανικών υπηρεσιών που δρομολόγησαν το χουντικό πραξικόπημα της 21ης Απριλίου.

last very long.... Don't forget to tell old Papa what's his name what I told you. Mind you tell him. You hear?»

Η διχοτομική πολιτική των Αμερικανών συνεχίστηκε μέχρι το 1972 και άρχισε να διαφοροποιείται μετά την αποτυχία εκδήλωσης πραξικοπήματος τον Φεβρουαρίου του ίδιου έτους. Στο πραξικόπημα αυτό, που στόχο είχε το Μακάριο («κόκκινο παπά», «τραγόπαπα», «διαβολόπαπα», όπως τον αποκαλούσαν χουντικοί και όχι μόνο) και όχι το κράτος, ενεπλέκετο η χούντα του Παπαδόπουλου και ο Γρίβας (ο οποίος ενώ το 1964 μαζί με την ενωτική *Εστία* καταπολεμούσε το σχέδιο Άτσεσον, από το 1970 και μετά μαζί και πάλι με την *Εστία* υπερθεμάτιζε γι' αυτό) κάτι που φαίνεται ότι γνώριζαν και οι τουρκικές Αρχές. Ήταν, εν πάση περιπτώσει, γνωστό στους Αμερικανούς οι οποίοι και το σταμάτησαν, επεμβαίνοντας δυναμικά κατά της Αθήνας, αφού πρώτα βεβαιώθηκαν για την αποτυχία του.

Η διαφοροποίηση της αμερικανικής πολιτικής μετά το 1972 έλαβε χώρα διότι οι Αμερικανοί άρχισαν να συμφιλιώνονται με τον Μακάριο ως παράγοντα σταθερότητας στην περιοχή. Η πολιτική αυτή όμως, για την οποία υπάρχουν αρκετές ενδείξεις, ποτέ δεν υπερίσχυσε των προκαταλήψεων κατά του Μακαρίου και της Κύπρου, που κυριαρχούσαν στις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες και στη γραφειοκρατία. Οι προκαταλήψεις αυτές υπήρξαν καθοριστικές στους όποιους σχεδιασμούς του Δημ. Ιωαννίδη ώστε να υλοποιήσει τα χουντικά σχέδια ανατροπής του Μακαρίου τον Ιούλιο του 1974. Εξουδετερώνοντας τον Μακάριο, πίστευε ότι προσέφερε το ζητούμενο προς τους Αμερικανούς πάτρωνές του και ότι έτσι εξασφάλιζε τη βιωσιμότητα του καθεστώτος, αφού οι Αμερικανοί θα τον προστάτευαν όπως πίστευε ή τον άφησαν να πιστεύει και από τους Τούρκους. Οι τελευταίοι μπορεί να είχαν φτάσει σε τέτοιου είδους συνεννοήσεις με τον Παπαδόπουλο και τους Αμερικανούς ως μεσάζοντες, κυρίως την περίοδο Ιουνίου 1971-Φεβρουαρίου 1972, αλλά όχι με τον Ιωαννίδη. Με το πραξικόπημα, τα πράγματα εξελίχθηκαν φυσιολογικά με τον ισχυρότερο να επιβάλλεται.

Επανέρχομαι, όμως, στο Σχέδιο Acheson διότι γύρω από αυτό οικοδομήθηκε όλη η φιλολογία περί χαμένων ευκαιριών στο Κυπριακό. Για τους θιασώτες της θεωρίας των χαμένων ευκαιριών το Σχέδιο Acheson παρουσιάζεται ως η κλασική περίπτωση.

Για να είναι όμως αξιόπιστη η όποια τέτοια θεώρηση, πρέπει να συντρέχουν μια σειρά από αναγκαίες προϋποθέσεις. Πρώτα πρέπει να τεκμηριωθεί η ευκαιρία. Στην περίπτωση του Acheson ποια ήταν η ευκαιρία; Αυτή για την οποία ο Παπανδρέου είπε περί Σχεδίου Acheson ότι μας χαρίζουν μια πολυκατοικία και μας ζητούν να τους μισθώσουμε ένα διαμέρισμα; Ή αυτή που ο ίδιος είπε, πάλι επί Σχεδίου Acheson, ότι είχε ως τίτλο την ένωση και περιεχόμενο τη διχοτόμηση; Ο Παπανδρέου έχει πει και τα δύο

και αυτό το ξεχνάνε οι θιασώτες του Σχεδίου Acheson όταν επικαλούνται τον Έλληνα πρωθυπουργό. Μέχρι στιγμής, μόνο η περίπτωση με το Καστελλόριζο μπορεί να τεκμηριωθεί, αφού εμπλέκει άμεσα τους Johnson και Παπανδρέου και υπάρχει γύρω από αυτή και το υβρεολόγιο-ντοκουμέντο του Johnson. Αυτή εννοείται ως χαμένη ευκαιρία; Η παραχώρηση ελληνικού εδάφους στην Τουρκία; Οι θιασώτες-θαυμαστές του Acheson έχουν υποχρέωση απέναντι στην επιστήμη και την ιστορική αλήθεια να τεκμηριώσουν ποιο από τα πολλά τροποποιημένα σχέδια του Acheson εννοούν ως χαμένη ευκαιρία. Αλλιώς παράγουν και αναπαράγουν εν γνώσει τους ένα μύθο και τον χρησιμοποιούν ιδεολογικά για την νομιμοποίηση και σημερινών παραχωρητικών πολιτικών, που δεν περιορίζονται βέβαια μόνο στο Κυπριακό.

Μια δεύτερη προϋπόθεση είναι ότι πρέπει να τεκμηριωθεί η καλή θέληση του αντιπάλου- στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτή των Τούρκων. Οι Τούρκοι δεν αποδέχτηκαν κανένα από τα πολλά σχέδια Acheson. Προκαλώ τον οποιονδήποτε να παρουσιάσει τεκμήρια, ακόμη και προφορική επίσημη δήλωση πρόθεσης, ότι η Τουρκία απεδέχθη κάποιο από τα τροποποιημένα σχέδια. Την «εκμίσθωση» βάσης οι Τούρκοι την απέρριπταν εξ αρχής, μετά δδελυγμίας. (Αυτά δε που αναφέρει ο κ. Σωσσιδής στο Βήμα περί επαναπατρισμού των ομογενών της Κων/πολης και επαναφοράς του καθεστώτος των νήσων Ίμβρου και Τενέδου της Λωζάννης είναι επιεικώς φαιδρά). Ακόμα και για σχέδια που παραχωρούσαν κυριαρχικά δικαιώματα στην Τουρκία, δεν υπάρχει επίσημη αποδοχή τους από την Άγκυρα. Η επιστολή Ergin που αναφέρεται παραπάνω μιλά μόνη της.

Πρέπει, επίσης, οι θιασώτες των χαμένων ευκαιριών, ταυτόχρονα με την τεκμηρίωση της καλής πίστης του αντιπάλου, να τεκμηριώσουν τη δική μας κακή πίστη. Ούτε και αυτό μπορεί να τεκμηριωθεί, διότι ανεξάρτητα του τι ήθελαν και προσέφεραν οι Αμερικανοί, το χάσμα υπήρξε εξ αρχής αγεφύρωτο. Εξάλλου, βάσει της απαντητικής επιστολής Παπανδρέου, η Ελλάδα έδειξε επιπλέον καλή πίστη, διότι δέχτηκε «να υποστηρίξει την ιδέα τουρκικής βάσης» και ανέλαβε να πείσει τους Κυπρίους σχετικά, παρά την αντίθεση του αρχιεπισκόπου. Δηλαδή, η Ελλάδα δεν απέρριψε την εκδοχή του σχεδίου Άτσεσον περί εκμίσθωσης βάσεως, επιχείρημα που έχουν ως σημαία τους οι θιασώτες των χαμένων ευκαιριών. Είναι οι Τούρκοι που το απέρριψαν.

Τέλος, και ειδικά στην περίπτωση του Σχεδίου Acheson, εκτιμώ ότι απαραίτητη προϋπόθεση ήταν επίσης και η αμεροληψία των μεσολαβητών. Ήταν ο Acheson αμερόληπτος; Παραπέμπω στα εκτενή στοιχεία που παραθέτει ο Τσιγάντες και ειδικά στις κατ' ιδίαν συζητήσεις του με τον Acheson που υπάρχουν στο βιβλίο του. Υπάρχουν επιπρόσθετα και δημόσιες δηλώσεις του Acheson μετά την αποτυχία του σχεδίου του. Εκεί

μιλά αποκάλυπτα για την ανάγκη διχοτόμησης της Κύπρου. Τέλος, υπάρχουν και δηλώσεις του συνεργάτη του Acheson, του περιβόητου George Ball, αναφορικά με τον Μακάριο, ότι « αυτός ο γιος της σκύλας πρέπει να σκοτωθεί πριν γίνει κάτι στην Κύπρο»² και ότι «ο στόχος στην Κύπρο δεν είναι η συμφιλίωση [Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων] αλλά η διχοτόμηση».³

Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου η φιλοτουρκική πολιτική των Αμερικανών, δεν εκπορευόταν από προκαταλήψεις κατά της Ελλάδας. Αντίθετα, εδραζόταν στην αντικειμενική εκτίμηση ότι σε σύγκριση με την Ελλάδα, η Τουρκία ήταν πιο ισχυρή, πιο σημαντική στρατηγικά και πολιτικά για τη Δύση από την Ελλάδα και, κατά την εκτίμηση τους, προσέφερε καλύτερες προοπτικές σταθερότητας, εξυπηρέτησης και εξασφάλισης των συμφερόντων τους στην Ανατολική Μεσόγειο. Έπρεπε λοιπόν η Ελλάδα να υποχωρήσει και να δεχθεί μια τουρκική ειρήνη. (Μια τουρκική ειρήνη επιδιώκεται και σήμερα πάλι με την προτίμηση των Η.Π.Α. για την Τουρκία, ακριβώς για τους ίδιους λόγους). Αυτό που εξόργιζε Αμερικανούς, όπως τους Johnson, Ball και Acheson ήταν η άρνηση, μερικών τουλάχιστον Ελλήνων, να προσαρμοστούν και να υποταχτούν μοιρολατρικά στα δεδομένα της ισχύος και την αλαζονική έκφρασή της.

2 Όπως αποκαλύπτει στο βιβλίο του ο αείμνηστος δημοσιογράφος της *Washington Post*, Larry Stern, *The Wrong Horse*, (New York, 1977).

3 Όπως καταμαρτυρεί ότι του δήλωσε ευθέως ο George Ball, ο Άγγλος στρατιωτικός Martin Packard ο οποίος με την ιδιότητά του ως μέλους της UNIFICYP συνόδευσε τον Ball στη διάρκεια της επίσκεψής του στην Κύπρο το 1964.